

RUCHY MIGRACYJNE:
WSPÓŁCZESNA PRZESTRZEŃ TOLERANCJI I PATOLOGII

Redakcja naukowa
Joanna Leska-Ślęzak, Jarosław Ślęzak

Olsztyn 2016

MIGRANCY I UCHODŹCY W POLITYCE ALTERNATYWY DLA NIEMIEC

Słowa kluczowe: Alternatywa dla Niemiec, Europa, migranci, Niemcy, uchodźcy, Unia Europejska

Wstęp

Unia Europejska stoi obecnie przed różnego rodzaju wyzwaniami – dotyczą one kwestii politycznych i gospodarczych oraz tych związanych z demografią – nasilającej się fali imigrantów, których chętnie określa się zbiorczym mianem migranci i uchodźcy. Powyższe problemy dotyczą z różną intensywnością poszczególnych krajów unijnych, w tym Niemiec. Rozwiązania proponowane i wprowadzane w życie w przypadku tych ostatnich mają znaczenie nie tylko w przestrzeni wewnątrz krajowej, lecz ze względu na potencjał Niemiec w całej UE. Stąd zrozumiałe zainteresowanie sprawami wewnętrznymi Niemiec, w tym kształtującą się tam sceną polityczną. Niemieckie życie polityczne jest stabilne, zdominowane przez dwa główne ugrupowania – chadeków i socjaldemokratów – inne mniej lub bardziej intensywnie partycypują w rządzeniu na poziomie regionalnym (landów) oraz ogólnokrajowym (federalnym). Nowością w tym układzie jest Alternatywa dla Niemiec (Alternative für Deutschland, AfD) – partia skutecznie zdobywająca elektorat niezadowolony z panującej w kraju sytuacji. Okazją do powstania ugrupowania była krytyczna ocena polityki władz federalnych, które zdecydowały się na finansowe wsparcie znajdującej się w kryzysie Grecji. Nowym tematem, który podjęła AfD, jest kwestia migrantów i uchodźców.

1. Niemcy jako kraj imigracji

W powojennych dekadach unikano określania Niemiec mianem kraju imigracji (Einwanderungsland) i to w sytuacji, gdy miały tam miejsce masowe ruchy ludności, będące konsekwencją działań wojennych. Najpierw byli to ludzie, którzy nie z własnej woli znaleźli się na terenie Niemiec jako jeńcy, więźniowie obozów koncentracyjnych i robotnicy przymusowi. Po wojnie określano ich angielskim mianem dipisi (od displaced persons, DPs), czyli wysiedleńcy¹. Następnie na tereny powstałych po wojnie dwóch państw niemieckich napłynęły rzesze uciekinierów z ziem wschodnich, które włączone zostały do Polski i ZSRR. Szacuje się, że do 1949 r. grupa ta liczyła ponad 10 mln².

¹ Por. A. Lembeck, *Wyzwoleni, ale nie wolni. Polskie miasto w okupowanych Niemczech*, współpr. K. We-sseles, Warszawa 2007.

² *Natürlich ist Deutschland ein Einwanderungsland, das zudem ziemlich viel Erfahrung mit Integration hat. Sagt der Migrationsforscher Jochen Oltmer. Anerkennung und Respekt im Alltag seien dafür extrem wichtig*, „Fluter“ 2016, nr 58, s. 7.

Unikanie definiowania Niemiec jako kraju imigracji wynikało z politycznego wyrachowania. Wygodniej było postrzegać siebie z perspektywy kraju homogenicznego, a co za tym idzie mającego za zadanie zajmować się Niemcami, a nie osobami identyfikującymi siebie jako nie-Niemcy. Do dnia dzisiejszego procesy integracyjne traktuje się jako „ulicę jednokierunkową” – to przybysze mają się dostosować do społeczeństwa, w które zostali włączeni jak rekruci do wojska. Nie bierze się pod uwagę konieczności wysiłku na tym polu ze strony (niemieckiej) społeczności przyjmującej³. Tego typu podejście można było zaobserwować wcześniej, np. w kontekście terytorialnych i ludzkich nabytków, które były konsekwencją rozbiorów Polski (1772–1795). W 1795 r. 2,5 mln (40%) mieszkańców Królestwa Prus mówiła w domu po polsku. Nie oznaczało to, że ze strony władz chciano uznać dwunarodowość państwa. Polityka pruska naznaczona była wyraźną dyskryminacją Polaków, których chętnie prezentowano w krzywym zwierciadle, podkreślając ich zacofanie, skłonność do anarchii, próżność i tchórzostwo. Słownikowym dziedzictwem tej antypolskiej retoryki jest określenie *polnische Wirtschaft* (polska gospodarka), pod którym rozumie się niegospodarność, ogólny nieład, ciemnotę i zdemoralizowanie⁴. Symptomatyczne było fałszowanie przez pruskie władze danych demograficznych dotyczących ludności polskiej, które pozyskiwano w czasie spisów ludności przeprowadzanych w XIX⁵.

W latach pięćdziesiątych XX w. do Niemiec zaczęli przybywać robotnicy cudzoziemscy, tzw. *gastarbeiterzy*. Ich obecność wynikała z rachunku ekonomicznego – niemiecka gospodarka przyspieszająca w ramach *Wirtschaftswunder* (cudu gospodarczego) potrzebowała taniej siły roboczej. Stąd otwarcie na cudzoziemców z takich krajów jak Włochy, Hiszpania i Grecja, a przede wszystkim Jugosławia i Turcja. Napływ robotników zastopowano w 1973 r. Możliwy był jedynie przyjazd członków rodziny. Szacuje się, że od lat pięćdziesiątych do 1973 r. do Niemiec napłynęło 14 mln *gastarbeiterów*, opuściło je zaś 11 mln⁶. Kolejne fale imigranckie związane były z dokonującymi się w Europie i na świecie przemianami politycznymi, w tym stanem wojennym w Polsce, rozpadem ZSRR i wojną w Jugosławii⁷.

Podatność grup imigranckich na procesy integracyjne i asymilacyjne jest różna. Najlepiej w niemieckie społeczeństwo wtapiają się przybysze pochodzący z Europy Wschodniej, głównie Polacy. Potwierdzeniem tego jest ich „niewidzialność”. Ogół społeczeństwa nie zdawał sobie sprawy z ich liczby w przeszłości – tak jest i obecnie. Do tego nawiązuje tytuł cytowanego wyżej opracowania autorstwa

---

³ Ibidem.

⁴ P. O. Loew, *Wir Unsichtbaren. Geschichte der Polen in Deutschland*, München 2014, s. 32–33; por. H. Orłowski, *Polnische Wirtschaft. Nowoczesny niemiecki dyskurs o Polsce*, Olsztyn 1998.

⁵ P. O. Loew, *Wir Unsichtbaren...*, s. 34–35.

⁶ *Natürlich ist Deutschland...*, s. 7–8.

⁷ Szacuje się, że w związku z wprowadzeniem stanu wojennego w Niemczech Zachodnich przebywało 91 tys. Polaków, a w Austrii – 79 tys. Łącznie w krajach europejskich przebywało 300–500 tys. Polaków. Zob. *Zachód – Emigracja*, „Kultura” 1982, z. 11, s. 129.

Petera Olivera Loewa *Wir Unsichtbaren. Geschichte der Polen in Deutschland* („My niewidzialni. Historia Polaków w Niemczech”).

Wraz z przybywającymi Turkami w Niemczech pojawił się islam. Turcy nie mogli i nie chcieli stać się „niewidzialni”. Wynikało to z innej urody oraz kultury, szczególnie zaś religijnego przyporządkowania, oraz niechęci do zawierania małżeństw z Niemcami. W 2010 r. szacowano, że 4% Turków oraz 3,4% Turczynek żyje w mieszanych narodowo związkach. Warto zwrócić uwagę, że sami Niemcy nie są zbyt chętni do wchodzenia w tego typu relacje. W mieszanych narodowo związkach żyje 3,6% Niemców i 2,8% Niemek. Podkreśla się, że małżeństwa mieszane w pozytywny sposób stymulują integrację. Funkcjonujący w takich wspólnotach zajmują pod względem ekonomicznym wyższą pozycję niż ci we wspólnocie opartej na dwóch partnerach-immigrantach⁸.

Na wyhamowanie procesów integracyjnych wśród imigrantów wywodzących się z kręgów gastarberskich wpływ miało przekonanie, że kiedyś wrócą do domu. Stąd nie mieli oni „moralnego ciśnienia”, aby traktować Niemcy jako nową ojczyznę oraz by ostatecznie zdecydować się na pozostanie. Pomimo upływającego czasu chętnie podtrzymywano „mit siedzenia na walizkach”⁹. Ciekawostką jest samoidentyfikacja wnuków muzułmańskich (w tym tureckich) imigrantów. Pomimo że już ich rodzice urodzili się w Niemczech, to nie uważają się za Niemców, m.in. w szkole żądają, aby nauczyciele określali ich mianem cudzoziemców (Ausländer). Z kolei w dokumentacji szkolnej przy nazwiskach uczniów używa się dwóch skrótów – NDH i DH (nicht deutscher Herkunft, niemieckiego pochodzenia i deutscher Herkunft, niemieckiego pochodzenia)¹⁰.

W badaniu zjawiska imigracji w Niemczech ważne znaczenie miała decyzja o wprowadzeniu (począwszy od spisu ludności w 2005 r.) rozróżnienia na ludność z kontekstem migracyjnym i bez kontekstu migracyjnego (Bevölkerung mit Migrationshintergrund/ohne Migrationshintergrund). Zgodnie z definicją Federalnego Urzędu Statystycznego (Statistisches Bundesamt) do kategorii Migrationshintergrund należą wszyscy, którzy: 1) po 1949 r. przybyli na tereny obecnych Niemiec; 2) cudzoziemcy urodzeni w Niemczech; 3) urodzeni w Niemczech Niemcy, których przynajmniej jedno z rodziców przybyło do Niemiec po 1949 r. lub urodziło się tam jako cudzoziemiec¹¹. Szacuje się, że obecnie (2014 r.) 16,4 mln mieszkańców z 80,9 mln (20%) to osoby z kontekstem migracyjnym. W gru-

---

⁸ O. Nottmeyer, *Inter-ethnische Partnerschaften: Was sie auszeichnet – und was sie über erfolgreiche Integration aussagen*, „Wochenbericht des DIW. Berlin“ 2010, nr 11, s. 13-17; czasopismo dostępne w wersji elektronicznej na stronie: https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.353477.de/10-11.pdf (dostęp: 23.06.2016).

⁹ *Natürlich ist Deutschland...*, s. 8. Podobna sytuacja miała miejsce wśród Polaków, którzy po II wojnie światowej osiedlili się w Wielkiej Brytanii; zob. A. Romejko, *Polacy w Wielkiej Brytanii: interpretacja mimetyczna*, Tuchów 2015, s. 462-465.

¹⁰ A. Mansour, *Generation Allah. Warum wir im Kampf gegen religiösen Extremismus umdenken müssen*, Frankfurt am Main 2015, s. 191, 211.

¹¹ P. O. Loew, *Wir Unsichtbaren...*, s. 233.

pie tej dominują wywodzący się z Turcji (17,4%), Polski (9,9%), Rosji (7,3%), Kazachstanu (5,6%) i Włoch (4,7%). Podkreśla się, że społeczność ta jest młodsza od przeciętnych Niemców, co jest konsekwencją znacznie wyższej dzietności¹².

2. Alternatywa dla Niemiec

Kraje członkowskie UE różnią się między sobą m.in. pod względem potencjału i kondycji gospodarczej. Do rangi symbolu porażki na polu ekonomicznym w ostatnich latach urosła Grecja. Okazało się, że gospodarczo niewydolny kraj potrzebował i nadal potrzebuje finansowego wsparcia. Nie spotyka się to ze zrozumieniem ze strony przeciętnych obywateli. Niezadowolenie, które w tej kwestii ujawniło się w Niemczech, wykrystalizowało się organizacyjnie (w Berlinie 6 lutego 2013 r.) w postaci Alternatywy dla Niemiec. Partia ta została zainicjowana przez ruchy obywateli o poglądach liberalnych i konserwatywnych. Początkowo dominowały akcenty gospodarcze, potem pojawiły się te o charakterze narodowym, stąd ze strony adwersarzy chętnie określa się ją jako skrajnie prawicową i populistyczną¹³.

AfD na „partyjnego wieszacza” wybrała Thilo Sarrazina (1945-), byłego polityka Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD) oraz członka zarządu Banku Centralnego Republiki Federalnej Niemiec (Deutsche Bundesbank). Jest on znany jako autor bestsellera pt. *Deutschland schafft sich ab. Wie wir unser Land aufs Spiel setzen* (München 2010)¹⁴. W krytyczny sposób ocenił w nim imigrantów muzułmańskich, którzy, jego zdaniem, są obciążeniem dla państwa niemieckiego. Nie integrują się, są słabo wykształceni i nie garną się do pracy. Inaczej prezentuje się sytuacja z imigrantami z Europy Wschodniej i Azji, tj. Indii i krajów leżących dalej na wschód. Sarrazin zwraca uwagę na dzietność muzułmanów, która sprawia, że Niemcy są zagrożone utratą niemieckości¹⁵.

Bazą dla AfD, obok osób, które nie działały jeszcze w ramach partyjnych formacji, byli dotychczasowi członkowie takich ugrupowań, jak: Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna (Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU)

¹² *Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Bevölkerung mit Migrationshintergrund – Ergebnisse des Mikrozensus – 2014*, Wiesbaden 2015, s. 7–8.

¹³ Por. spot wyborczy, który wyprodukowany został z okazji wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. Motyw imigrantów jest w nim obecny jako jeden z wielu. Wśród sześciu tematów, które zostały podjęte, pięć odnosi się do gospodarczych problemów, z którymi zmagają się przeciętni Niemcy, a jeden do imigracji. Leckarz – wydaje się nie-Europejczyk - pyta (w płynnym niemieckim), czy wiemy jak się to dzieje, że są w Niemczech tacy imigranci, którzy nie muszą się wysilać (pracować). Jako komentarz zaprezentowano tablicę z napisem, że AfD jest za imigrantami, którzy są wykwalifikowani, a nie takimi, którzy szukają profitów w ramach niemieckiego systemu socjalnego („Wir wollen Einwanderung nach Qualifikationen – keine Einwanderung in die Sozialsysteme”). Zob. *AfD TV Spot Europawahl*, <https://youtu.be/WNFdWfQLi2c> (dostęp: 27.06.2016).

¹⁴ U. Zawatka-Gerlach, *Thilo Sarrazin. Eitelkeit und Fegefeuer*, <http://www.tagesspiegel.de/politik/thilo-sarrazin-eitelkeit-und-fegefeuer/1912970.html> (dostęp: 27.06.2016). Tytuł powyższego opracowania można oddać następująco: *Niemcy likwidują się same. Jak narażamy na szwank nasz kraj*.

¹⁵ Por. wykład Thilo Sarrazina wygłoszony w Wiedniu 6 października 2015 r., w którym streszcza on główne założenie zaprezentowane w książce. Audiowizualny zapis wykładu zob. *Die neue Völkerwanderung: Rede von Thilo Sarrazin*, https://www.youtube.com/watch?v=WfXVY_8x6c8 (dostęp: 27.06.2016).

i bliźniacza Unia Chrześcijańsko-Społeczna w Bawarii (Christlich-Soziale Union in Bayern e.V., CSU), Wolna Partia Demokratyczna (Freie Demokratische Partei, FDP), SPD oraz Związek 90/Zieloni (Bündnis 90/Die Grünen)¹⁶.

Początkowo partia nie była traktowana poważnie. Szersza publiczność poznała ją przed wyborami do Parlamentu Europejskiego (PE) oraz parlamentów landowych, które miały miejsce w 2014 r. Siedmiu przedstawicieli partii weszło do PE¹⁷; w Saksonii zdobyto 9,7% głosów, w Brandenburgii 12,2%, w Turyngii 10,6%. W ramach wyborów landowych w 2016 r. wyniki były jeszcze lepsze: Badenia-Wirtembergia 15,1%, Nadrenia-Palatynat 12,6%, Saksonia-Anhalt 24,3%. W ostatnim z landów AfD zdobyła drugą pozycję, a w dwóch pierwszych trzecią. Najnowsze prognozy wyborcze są dla AfD pomyślne – szacuje się, że w wyborach CDU/CSU zdobyłaby 33% głosów, SPD 22%, Die Linke 8%, zieloni 14%, FDP 7% a AfD 12%¹⁸.

Ze strony politycznych przeciwników postrzega się AfD jako partię niemającą racji bytu w „cywilizowanym” kraju i dlatego też wyraża się opinię, że należy uczynić wszystko, aby osłabić jej wpływy. Przekłada się to na gotowość współpracy w ramach szerokich koalicji, które określa się – nawiązując do barw flag narodowych – mianem kenijskich lub afgańskich (Kenia-Koalition/Afghanistan-Koalition). Obejmują one chadeków, socjaldemokratów i zielonych. Taką koalicję zawarto m.in. w 2016 r. w Saksonii-Anhalt, gdzie AfD zdobyła czwartą część głosów¹⁹.

Od początku działania partia w krytyczny sposób wyraża się na temat strefy EURO. Postuluje rozwiązanie jej i powrót do waluty narodowej lub usunięcie z niej krajów słabych gospodarczo, np. Grecji. Takie hasła sprawiają, że AfD pozycjonuje się jako partię antyunijną i to w sytuacji, gdy jej liderzy podkreślają, że tak nie jest. Opowiadają się za utrzymaniem rynku wewnętrznego z jednoczesnym zachowaniem budżetów narodowych oraz zmniejszeniem wpływów unijnych na poziomie prawnym. Ma to zapobiec monopolizującym tendencjom unijnych urzędników. Jako panaceum na brukselski centralizm zaleca się praktykowanie (na wzór Szwajcarii) referendum, dzięki którym obywatele będą samodzielnie rozstrzygali w istotnych dla ich życia sprawach²⁰. Bezpieczeństwo Niemiec i Europy widzi się w aktywnej obecności w strukturach NATO²¹.

---

¹⁶ Auch ein Landtagsabgeordneter wechselt. AfD zählt 2800 Überläufer, <http://www.n-tv.de/politik/AfD-zaehlt-2800-Ueberlaeufer-article10590971.html> (dostęp: 27.06.2016).

¹⁷ Bundesergebnis. Endgültiges Ergebnis der Europawahl 2014, https://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/EU_BUND_14/ergebnisse/bundesergebnisse/grafik_sitze_99.html [dostęp: 28.06.2016r.].

¹⁸ ZDF-Heute Sendung, z dn. 22 kwietnia, godz. 19.00. <http://www.zdf.de/ZDFmediathek#/beitrag/video/2723528/ZDF-heute-Sendung-vom-22-April-2016> (dostęp : 28.06.2016).

¹⁹ Sachsen-Anhalt: SPD stimmt für Koalitionsverhandlungen mit CDU und Grünen, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/sachsen-anhalt-spd-stimmt-fuer-koalitionsverhandlungen-mit-cdu-und-gruenen-a-1085162.html> (dostęp: 28.06.2016).

²⁰ Resolution „Euro“ der Alternative für Deutschland. Der Euro muss weg, damit Europa leben kann, <http://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2015/12/Resolution-Euro.pdf> [dostęp: 27.06.2016r.]; Mut zu Deutschland. Für ein Europa der Vielfalt. Programm der Alternative für Deutschland (AfD) für die Wahl zum Europäischen Parlament am 25. Mai 2014, s. 10, <https://web.archive.org/web/20140324221948/https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/2014/03/Europaprogramm-der-AfD.pdf> (dostęp: 28.06.2016).

²¹ Programm für Deutschland. Das Grundsatzprogramm der Alternative für Deutschland, Berlin 2016, s. 30–31.

W ramach polityki wewnętrznej AfD akcentuje konieczność zachowania perspektywy narodowej. Negatywnie ocenia kosztowne pomysły unijne, np. subwencjonowanie „zielonej” energii z kieszeni niemieckiego podatnika²². Konieczne jest wsparcie osób mających niskie dochody, a także reforma służby zdrowia. Zwraca się uwagę na niemiecki rynek pracy, który powinien być zdolny do funkcjonowania w oparciu o własną siłę roboczą – bez posiłkowania się *gastarbeitern*, szczególnie tymi obcymi kulturowo. Stąd hasło prorodzinnej polityki mającej przełożyć się na większą dzietność Niemiec²³. Jako pozytywny przykład w tym względzie można podać liderkę AfD Frauę Petry (1975-), doktor chemii, bizneswoman, matkę czwórki dzieci, która odstaje od nieurodzivej i bezdzietnej kanclerz Angeli Merkel (1954-) i jako taka zasługuje na bycie nazywaną „matką-Niemką”²⁴.

3. AfD wobec migrantów i uchodźców

Niemcy są krajem imigracji nie dlatego, że kocha się tam przybyszów, ale widzi się w nich tanią siłę roboczą, przydatną dla miejscowej gospodarki. Z ich obecnością wiąże się społeczna użyteczność jako kosztów ofiarnych – można bezkarnie oskarżać ich o „psucie” niemieckiej codzienności. Nie jest to rzecz nowa. Podobna ambiwalencja ujawniała się w stosunku do polskich robotników sezonowych w XIX w. Tych, którzy przybywali „na saksy” postrzegano (szczególnie za rządów Bismarcka) jako zbędnych, a jednocześnie potrzebnych. Przekładało się to na akty werbalnej i fizycznej agresji w stosunku do Polacken (Polaczków)²⁵. Polacy wypracowali mechanizm obrony w postaci „niewidzialności”; ze względu na odmienny wygląd nie są w stanie tego zrobić przybysze spoza Europy.

Początkowo AfD akcentowała kwestie ekonomiczne. Z biegiem czasu w polu jej zainteresowania znalazły się te odnoszące się do funkcjonowania w Niemczech społeczności imigranckich, szczególnie zaś wyznawców islamu. Efektem tego przesunięcia była decyzja podjęta w 2015 r. przez współzałożyciela partii Bernda Luckego (1962-) – obok Frauę Petry i Konrada Adama (1942-) – o jej opuszczeniu. Gdy na czoło ugrupowania wysunęła się Petry, zaczęto krytykować te poglądy jako „zbyt ksenofobiczne”²⁶.

AFD jest partią, która do tej pory nie miała okazji partycypować w sprawowaniu władzy w Niemczech, a co za tym idzie nie pokazała, jak daleko jest gotowa wprowadzić w życie hasła dotyczące imigrantów. Niektórzy przywołują agresywną aktywność stowarzyszenia Pegida (*Patriotische Europäer gegen die Islamisie-*

---

²² Temat ten podjęty był m.in. w ramach spotu wyborczego w kampanii do Parlamentu Europejskiego w 2014 r.

²³ *Programm für Deutschland*, s. 41–44.

²⁴ M. Legutko, *Rozsądna alternatywa?*, „Gość Niedzielny” 2016, nr 20, s. 53.

²⁵ P. O. Loew, *Wir Unsichtbaren...*, s. 72–75, 78.

²⁶ M. Legutko, *Rozsądna alternatywa*, s. 52; S. Sękowki, *Niemiecka Le Pen*, „Do Rzeczy” 2016, nr 4, s. 75.

zung des Abendlandes, Patriotyczni Europejczycy przeciw Islamizacji Zachodu) jako ilustrację, jak w praktyce wyglądać może implementacja postulatów AfD. Pomimo że działacze partii dystansują się od Pegidy, to nie czynią tego konsekwentnie. Obserwuje się pielęgnowanie podobnej „duchowości” w obu ugrupowaniach²⁷.

Od 30 kwietnia do 1 maja 2016 r. miał miejsce w Berlinie zjazd, w czasie którego 2 tys. delegatów liczącej 20 tys. członków AfD (2015)²⁸ uchwaliło pierwszy program partyjny²⁹. To liczący 95 stron dokument, na który składa się 14 rozdziałów poprzedzonych wstępem, dziewiąty – poświęcony imigracji – zatytułowano *Einwanderung, Integration und Asyl* (Imigracja, integracja i azyl). Wskazano na swoistą przywarę w postaci niemożności prowadzenia w Niemczech rzeczowej dyskusji na powyższy temat. Ci, którzy mówią o niewygodnych sprawach, są często – w imię politycznej poprawności – stygmatyzowani, a nawet mają poważne trudności w życiu zawodowym. AfD postuluje zmianę sposobu myślenia w odniesieniu do: azylantów, imigrantów z krajów unijnych, wykwalifikowanych imigrantów z krajów trzecich, integracji tych trzech grup. Jako godny naśladowania wzór wskazuje się politykę imigracyjną realizowaną w Kanadzie i Australii³⁰.

W obliczu masowej imigracji osób, które niesłusznie określa się wspólnym mianem uchodźcy (*Flüchtlinge*), konieczne jest podjęcie stosownych kroków dla uregulowania tego zjawiska. AfD proponuje zakładanie centrów dla uchodźców poza granicami Niemiec, tj. na terenach dotkniętych różnego rodzaju kryzysami (np. w Afryce Północnej) lub w państwach, które wyrażą zgodę na ich działalność. Tylko tam będzie możliwe składanie podania o azyl. Podania złożone w Niemczech i innych krajach UE nie będą rozpatrywane. Zadanie prowadzenia centrów dla azylantów powinno zostać powierzone instytucjom oenzetowskim lub unijnym. Niezbędne jest odejście od polityki azylowej hojności (*Politik der großzügigen Asylgewährung*). Ponieważ zawiodła kontrola granic unijnych, należy wzmocnić ochronę granic niemieckich. Na poziomie prawnym apeluje się o dostosowanie międzynarodowych uregulowań, w tym Konwencji dotyczącej statusu uchodźców (Genewa 1951), do aktualnie panującej sytuacji³¹.

AFD dostrzega, że odpowiedzialnymi za panujący kryzys migracyjny są także Niemcy, a konkretnie rządzący politycy, którzy nieodpowiedzialnie wzbudzali nadzieję, że w Niemczech można znaleźć życie dostatnie i to bez konieczności wysilania się. Stąd masowa imigracja w niemiecki system socjalny (w l.mn. *Einwanderung in die Sozialsysteme*). Krytyka tego zjawiska pojawia się także w kontekście tych, którzy przybywają z (biedniejszych) krajów UE.

²⁷ *Protest-Demonstrationen: „Das ist ein politisches Pulverfass“*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-wer-bei-den-aufmaerschen-mitmacht-und-wer-profitiert-a-1007470.html> (dostęp: 27.06.2016).

²⁸ *AFD-Parteitag debattiert über Flüchtlingskrise*, http://www.focus.de/regional/hannover/parteien-afd-partieitag-debattiert-ueber-fluechtlingskrise_id_5118068.html (dostęp: 27.06.2016).

²⁹ *Programm für Deutschland*. Program w wersji elektronicznej zob. https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2016/05/2016-06-27_afd-grundsatzprogramm_web-version.pdf (dostęp: 27.06.2016).

³⁰ *Ibidem*, s. 58.

³¹ *Ibidem*, s. 59–60.

Wskazuje się na możliwość łatwego uporządkowania tej kwestii – tylko ci, którzy w Niemczech przepracują legalnie cztery lata, będą mieli prawo skorzystać ze świadczeń socjalnych³².

AfD ma świadomość, że spełnienie oczekiwań dotyczących imigracji nie będzie proste. Wynika to z jednej strony z zaistnienia quasi-mafijnych struktur w ramach przemysłu migracyjnego (Migrationsindustrie), z drugiej zaś ze zdominowania imigranckiej społeczności przez kulturowo niekompatybilnych muzułmanów. Zwraca się uwagę, że islam w znaczącej jego części nie jest w stanie w zadowalający sposób funkcjonować w ramach niemieckiego systemu prawnego oraz będącego jego fundamentem świata wartości. Stąd hasło islam nie należy do Niemiec (der Islam gehört nicht zu Deutschland) stanowiące odwrotność słów, które padły z ust prezydenta Christiana Wulffa (1959-) 3 października 2010 r., w 20. rocznicę zjednoczenia Niemiec, a później Angeli Merkel³³. Muzułmańscy imigranci – nie licząc wyjątków – nie integrują się; preferują funkcjonowanie w ramach społeczności równoległych (Parallelgesellschaften), co prowadzi do wykryzalizowania się konfliktogennego konglomeratu społeczności mniejszościowych (Multi-Minoritätengesellschaften) i w konsekwencji do erozji tkanki społecznej. Konieczne jest przeciwdziałanie temu zjawisku, m.in. poprzez ograniczenie działalności organizacji muzułmańskich nieszanujących porządków panujących w Niemczech, kształcenie liderów muzułmańskich (w tym imamów) na niemieckich uniwersytetach, ograniczanie oddziaływania nietolerancyjnego islamu, np. poprzez zakaz budowy minaretów, z których muezini wzywaliby do modlitwy (wykluczającymi) słowami, że oprócz Allaha nie ma innego boga. Prorodzinna polityka państwa powinna przełożyć się na wzrost dzietności Niemiec, dzięki czemu nie będzie potrzeby ściągania siły roboczej zza granicy oraz zniwelowany zostanie niekorzystny wpływ wielodzietnych rodzin imigranckich (muzułmańskich)³⁴.

Zakończenie

Jednym z tematów, który obecnie chętnie się porusza, jest kwestia migrantów i uchodźców. Dotyczy to Polski i innych krajów UE, w tym jej najsilniejszego gracza – Niemiec. Partią domagającą się uporządkowania tej kwestii jest AfD. Ugrupowanie to w wyidealizowany sposób prezentuje – m.in. w swym programie – drogę, która wiedzie do Niemiec jako kraju, który nie potrzebuje imigrantów – tych z biedniejszych krajów unijnych i tych spoza Europy, przede

---

³² Ibidem, s. 60–62.

³³ Ibidem, s. 49; M. Ata, *Auf einmal war da dieser Satz*, <http://www.faz.net/aktuell/politik/welcher-satz-mit-christian-wulff-verbunden-bleibt-12911532.html> (dostęp: 27.06.2016); *Kanzlerin Merkel: „Der Islam gehört zu Deutschland“*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-islam-gehört-zu-deutschland-a-1012578.html> (dostęp: 27.06.2016).

³⁴ Ibidem, s. 41–42, 48–50, 55.

wszystkim zaś muzułmanów. Postulaty AfD można potraktować jako rodzaj „politycznej bajki”, która nie przystaje do niemieckiej i europejskiej rzeczywistości. Oceniając program AfD w odniesieniu do imigracji można dostrzec specyficzne przeszacowanie. Jego autorom wydaje się, że „ich”³⁵ Niemcy są krajem „arcyatrakcyjnym” i dlatego można stawiać wygórowane warunki (np. odnoszące się do znajomości języka) i to w sytuacji, gdy zauważa się odływ wysoko wykwalifikowanych rodaków za granicę. Nie do zaakceptowania jest spoglądanie na niemieckość z perspektywy „czystej krwi” – dzisiejsze Niemcy bowiem to mieszanka różnych grup etnicznych z Europy i spoza kontynentu. Jako ciekawostkę można podać fakt, że przodkowie Thilo Sarrazina to hugenoci (francuscy kalwini), a jego nazwisko przypomina słowo Saraceni, przy pomocy którego określano w przeszłości Arabów i muzułmanów³⁶.

Bibliografia

- Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Bevölkerung mit Migrationshintergrund – Ergebnisse des Mikrozensus – 2014*, Wiesbaden 2015.
- Legutko M., *Rozsądna alternatywa?*, „Gość Niedzielny” 2016, nr 20.
- Lembeck A., *Wyzwoleni, ale nie wolni. Polskie miasto w okupowanych Niemczech*, współpr. K. Wessels, Warszawa 2007.
- Loew P. O., *Wir Unsichtbaren. Geschichte der Polen in Deutschland*, München 2014.
- Mansour A., *Generation Allah. Warum wir im Kampf gegen religiösen Extremismus umdenken müssen*, Frankfurt am Main 2015.
- Natürlich ist Deutschland ein Einwanderungsland, das zudem ziemlich viel Erfahrung mit Integration hat. Sagt der Migrationsforscher Jochen Oltmer. Anerkennung und Respekt im Alltag seien dafür extrem wichtig*, „Fluter“ 2016, nr 58.
- Nottmeyer O., *Inter-ethnische Partnerschaften: Was sie auszeichnet – und was sie über erfolgreiche Integration aussagen*, „Wochenbericht des DIW. Berlin“ 2010, nr 11.
- Orłowski H., *Polnische Wirtschaft. Nowoczesny niemiecki dyskurs o Polsce*, Olsztyn 1998.
- Programm für Deutschland. Das Grundsatzprogramm der Alternative für Deutschland*, Berlin 2016.
- Romejko A., *Polacy w Wielkiej Brytanii: interpretacja mimetyczna*, Tuchów 2015.
- Sękowki S., *Niemiecka Le Pen*, „Do Rzeczy” 2016, nr 4.
- Zachód – Emigracja, „Kultura” 1982, z. 11.

Źródła internetowe

- AfD TV Spot Europawahl*, <https://youtu.be/WNFdWfqLi2c> (dostęp: 27.06.2016).
- AfD-Parteitag debattiert über Flüchtlingskris* http://www.focus.de/regional/hannover/parteien-afd-parteitag-debattiert-ueber-fluechtlingskrise_id_5118068.html (dostęp: 27.06.2016).
- Ata M., *Auf einmal war da dieser Satz*, <http://www.faz.net/aktuell/politik/welcher-satz-mit-christian-wulff-verbunden-bleibt-12911532.html> (dostęp: 27.06.2016).
- Auch ein Landtagsabgeordneter wechselt. AfD zählt 2800 Überläufer*, <http://www.n-tv.de/politik/AfD-zaehlt-2800-Ueberlaeufer-article10590971.html> (dostęp: 27.06.2016).

³⁵ W dokumencie szczególnie chętnie używa się (w różnej formie) zaimka dzierzawczego *unser* (*nasz*).

³⁶ T. Koch, *Thilo Sarrazin ist ein großer Integrationserfolg*, <http://www.welt.de/politik/article4801004/Thilo-Sarrazin-ist-ein-grosser-Integrationserfolg.html> (dostęp: 26.06.2016). W języku niemieckim słowo *Saraceni* od dawna jest jako *Sarazene*.

- Bundesergebnis. Endgültiges Ergebnis der Europawahl 2014*, https://www.bundeswahlleiter.de/de/europawahlen/EU_BUND_14/ergebnisse/bundesergebnisse/grafik_sitze_99.html (dostęp: 28.06.2016).
- Die neue Völkerwanderung: Rede von Thilo Sarrazin*, https://www.youtube.com/watch?v=WfXVY_8x6c8 (dostęp: 27.06.2016).
- Kanzlerin Merkel: „Der Islam gehört zu Deutschland“*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-islam-gehört-zu-deutschland-a-1012578.html> (dostęp: 27.06.2016).
- Koch T., Thilo Sarrazin ist ein großer Integrationserfolg*, <http://www.welt.de/politik/article4801004/Thilo-Sarrazin-ist-ein-grosser-Integrationserfolg.html> (dostęp: 26.06.2016).
- Mut zu Deutschland. Für ein Europa der Vielfalt. Programm der Alternative für Deutschland (AfD) für die Wahl zum Europäischen Parlament am 25. Mai 2014*, <https://web.archive.org/web/20140324221948/https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/2014/03/Europaprogramm-der-AfD.pdf> (dostęp: 28.06.2016).
- Protest-Demonstrationen: „Das ist ein politisches Pulverfass“*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-wer-bei-den-aufmaerschen-mitmacht-und-wer-profitiert-a-1007470.html> (dostęp: 27.06.2016).
- Resolution „Euro“ der Alternative für Deutschland. Der Euro muss weg, damit Europa leben kann*, <http://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2015/12/Resolution-Euro.pdf> (dostęp: 27.06.2016).
- Sachsen-Anhalt: SPD stimmt für Koalitionsverhandlungen mit CDU und Grünen*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/sachsen-anhalt-spd-stimmt-fuer-koalitionsverhandlungen-mit-cdu-und-gruenen-a-1085162.html> (dostęp: 28.06.2016).
- Zawatka-Gerlach U., Thilo Sarrazin. Eitelkeit und Fegefeuer*, <http://www.tagesspiegel.de/politik/thilo-sarrazin-eitelkeit-und-fegefeuer/1912970.html> (dostęp: 27.06.2016).
- ZDF Heute-Sendung vom 22. April 2016*, <http://www.zdf.de/ZDFmediathek#/beitrag/video/2723528/ZDF-heute-Sendung-vom-22-April-2016> (dostęp: 28.06.2016).

The policy of the Alternative for Germany towards migrants and refugees

Keywords: alternative for Germany, Europe, European Union, Germany, migrants, refugees

Abstract: At the present time a lot of people discuss about the issue of migrants and refugees. The Alternative for Germany is a young party whose activists are eager to speak on the above subject too. These activists point out that Germany is able to manage on the economic and demographic field. The German state does not need immigrants because they are a real burden for the local social system. They express the same opinion about the poor members of the European Union and non-European countries, especially those inhabited by Muslims.